

3. Про цінні папери та фондовий ринок: закон України від 23 лютого 2006 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
4. Про обіг векселів в Україні: закон України від 5 квітня 2001 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2374-14>.
5. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0919-04>.
6. ПСБО 13 «Фінансові інструменти»: наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 2001 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>.
7. ПСБО 12 «Фінансові інвестиції»: наказ Міністерства фінансів України від 26 квітня 2000 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00>.
8. Про затвердження форми декларації з податку на прибуток підприємства та Порядку її складання: наказ ДПА України від 29 березня 2003 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0271-03>.

Резюме

Рассмотрены особенности проведения судебно-экономических исследований, связанных с налогообложением налогом на прибыль операций с долговыми ценными бумагами. Уделено внимание вопросам, связанным с отражением операций с ценными бумагами, в бухгалтерском и налоговом учете.

Summary

The features of the judicial — economic studies on related taxation on profit from operations debt securities. Attention is paid to issues related to the display of securities transactions in the accounting and tax accounting.

УДК 343.148.5

О.Д. Бугаєнко, провідн. судовий експерт

І.В. Болоніна, провідн. судовий експерт

Київський НДІ судових експертиз

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО ВІДПОВІДНОСТІ АНУЇТЕТНОГО ПЛАТЕЖУ ВІДСОТКОВІЙ СТАВЦІ, ВИЗНАЧЕНІЙ СТОРОНАМИ В КРЕДИТНОМУ ДОГОВОРІ

Розглянуто найбільш типові проблеми, що виникають при проведенні судово-економічних експертиз і пов'язані з розміром ануїтетного платежу по відсотковій ставці, визначеній сторонами в кредитному договорі.

Під час укладення кредитного договору банки, незважаючи на законодавче закріплення, не завжди надають позичальникам повну та

об'єктивну інформацію щодо кінцевої сукупної вартості кредиту для здійснення позичальником свідомого вибору схеми кредитування, вказують в договорах занижені значення показників суттєвих умов договору.

У період фінансової кризи питання захисту прав споживачів фінансових послуг в Україні стало особливо актуальним. Згідно роз'ясненню Міністерства юстиції України [10]: “Аналіз звернень громадян — позичальників до Міністерства юстиції дає всі підстави стверджувати, що пропагуючи таку послугу, як кредит, банки свідомо чи з необачності практично в кожному випадку укладання кредитного договору жодним чином не намагались звернути увагу позичальника на його обов'язки за цим договором та повідомити про можливі наслідки його невиконання або несвоєчасного виконання”.

Як показує експертна практика, найчастіше ціна договору та розмір фактичного подорожчання кредиту в кінці періоду кредитування не відповідають встановленим істотним умовам договору та графіку погашення заборгованості.

Перед експертами найчастіше ставляться питання щодо дослідження та визначення ануїтетного платежу згідно базових умов кредитування.

На сьогодні відсутня єдина методика проведення досліджень з визначення реальної відсоткової ставки за кредитом із застосуванням диференційованих та ануїтетних платежів, яка б у систематизованому вигляді дозволяла проводити дослідження на основі узагальнення практики призначення і проведення судово-економічних експертиз, надавала практичні рекомендації по вирішенню питань, що стосуються документального підтвердження реальної відсоткової ставки, з застосуванням ануїтетних та диференційованих платежів. На даний час вказана методика знаходиться у стадії наукової розробки співробітниками Київського науково — дослідного інституту судових експертиз.

У відповідності до ст. 55 Закону України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 р. № 2121-III (далі — Закон про банки), відносини банку з клієнтом регулюються законодавством України, нормативно-правовими актами Національного банку України та угодами (договорами) між клієнтом та банком.

При проведенні дослідження експерту слід виходити з умов кредитного договору. По-перше, в узгодженому сторонами кредитному договорі повинно бути чітко визначено один із застосованих банком для обчислення процентних доходів і витрат метод визначення кіль-

кості днів (факт-факт, факт-360, факт-365 тощо). По-друге, якщо в кредитному договорі визначення розміру платежу за користування кредитом та розміру ануїтетного платежу прописані досить узагальнено (враховуючи те, що форма та алгоритм розрахунку є досить складними і можуть відрізнятися в різних банках), для нарахування банківських процентів можуть використовуватися різні способи, то доцільно заявити клопотання про надання додаткових документів, у тому числі: розрахунку мінімального щомісячного платежу позичальника за кредитним договором; детального розрахунку щомісячного ануїтетного платежу; Положення банку про кредитування; Положення банку про облікову політику тощо.

Згідно з Банківською енциклопедією [13], **Annuity Payment** — рівний по сумі щомісячний платіж за кредитом, який включає суму нарахованих відсотків і суму основного боргу. Ануїтетом називають потік платежів однакового розміру, що надходять через рівні проміжки часу. Ануїтет походить від фр. *annuité* — річний, щорічний. Проміжок часу між двома послідовними платежами при нарахуванні відсотків називають розрахунковим.

Слід зазначити, що останніми роками в Україні набуло практики надання банківськими установами кредитів фізичним особам із застосуванням ануїтетного методу їх погашення. Проте, до цього часу Національним банком України не видано жодного нормативного документа з описом особливостей застосування ануїтету при здійсненні кредитних операцій. Серед нормативних документів НБУ, що містяться в інформаційно-аналітичному центрі “ЛІГА-ЗАКОН”, слово “ануїтет” або похідні від нього, не згадується жодного разу.

Єдиною державною установою, якою визначені особливості застосування ануїтету при наданні кредитів, є Державна іпотечна установа України (надалі — ДІУУ). Згідно з п. 5 та п. 9 Статуту ДІУУ, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17.07.2009 р. № 768, основною метою діяльності Установи є рефінансування іпотечних кредиторів (банків і небанківських фінансових установ, які проводять діяльність з надання забезпечених іпотекою кредитів) за рахунок власних та залучених коштів, у тому числі коштів, що надійшли від розміщення цінних паперів, сприяння подальшому розвитку ринку іпотечного кредитування. ДІУУ має право придбавати чи отримувати в заставу тільки ті іпотечні активи (іпотечні кредити), що відповідають вимогам іпотечних кредитів, які затверджуються наглядовою радою Установи.

В пункті 1 Вимог до іпотечних кредитів, затверджених рішенням Наглядової ради ДІУУ (протокол № 6 від 16.09.2005 р.), зазначено, що вони встановлюють уніфіковані та прозорі вимоги до іпотечних угод, впроваджують надійні та прозорі процедури надання, рефінансування та обслуговування іпотечних кредитів. Пунктом 3.2 цих Вимог встановлено, що ДІУУ може надавати первинним кредиторам (банкам) фінансові кредити під заставу їх іпотечних активів (іпотечних кредитів), які відповідають Стандартам.

Рішенням Наглядової ради ДІУУ від 11.09.2008 р. № 31 затверджені нові Стандарти надання, рефінансування та обслуговування іпотечних житлових кредитів (далі — Стандарти), які є багатоскладовим документом, який включає в себе взаємопов'язані правила, положення і форми документів.

Ануїтетні платежі, визначені Стандартами як регулярні рівні щомісячні або щоквартальні платежі, що направляються на погашення іпотечного житлового кредиту, а саме, основного боргу і процентів, що розраховуються таким чином, що в кінці терміну кредитного договору, за умови виконання зобов'язання Позичальником, заборгованість погашається повністю.

В цьому Стандарті наведена форма договору про іпотечний кредит для ануїтетних платежів з детальним розписом загальної вартості платежів, який включає в себе суму щомісячних платежів по поверненню кредиту, процентів, комісійних винагород, інших супутніх платежів та розрахунок сукупної вартості кредиту та реальної процентної ставки, який визначається цим договором та додатком до нього, що є його невід'ємною частиною.

Окрім цього, згідно з Сучасним економічним словником [12], ануїтет — це рівні один одному грошові платежі, які сплачуються через певні проміжки часу в рахунок погашення отриманого кредиту, позики та відсотків за ним.

З наведеного визначення вбачається, що погашення кредиту за ануїтетом — це погашення згідно з графіком платежів із зазначенням однакових сум у кожному періоді у той час, коли за стандартною (класичною) схемою погашення кредиту сума платежів зменшується з кожним наступним періодом погашення кредиту. При ануїтеті щомісячний платіж за кредитом складається з сум погашення відсотків та частини основного боргу (тіла кредиту).

Спосіб визначення аннуїтетного платежу передбачає, що проценти за кредит нараховуються на залишок заборгованості за строк фактич-

ного користування кредитними ресурсами, а погашення основного боргу проводиться нерівними частинами, тобто із загальної суми, що підлягає сплаті позичальником, частина виділяється для оплати процентів, а залишок йде на погашення основного боргу. При зменшенні суми боргу процентні платежі зменшуються, а платежі за основним боргом збільшуються.

Договором про іпотечний кредит (ануїтетні платежі) Стандарту визначено наступну формулу [1] розрахунку суми щомісячного ануїтетного платежу S_t :

$$S_t = L \times \frac{P/100/12}{1 - (1 + P/100/12)^{-N}}, \quad (1)$$

де S_t — ануїтетний платіж в періоді t ; L — сума кредиту; P — розмір відсоткової ставки, встановленої кредитним договором (у відсотках річних); N — строк кредитування (у місяцях).

Шляхом математичних операцій можливо перетворити в наступну існуючу формулу:

$$\begin{aligned} S_t &= L \times \frac{P/100/12}{1 - (1 + P/100/12)^{-N}} = \\ &= L \times \frac{P/100/12}{\left[(1 + P/100/12)^N - 1 \right] \times (1 + P/100/12)^{-N}} = \\ &= L \times \frac{P/100/12}{\left[(1 + P/100/12)^N - 1 \right]} = L \times \frac{(P/100/12) \times (1 + P/100/12)^{-N}}{(1 + P/100/12)^N - 1}. \quad (2) \end{aligned}$$

Слід зазначити, що вираз

$$\frac{(P/100/12) \times (1 + P/100/12)^{-N}}{(1 + P/100/12)^N - 1} \quad (3)$$

є формулою визначення ануїтетного коефіцієнту (К).

Визначити залишок несплаченої суми основного боргу в періоді t можливо за формулою [4]:

$$S_t = L \times \frac{(1 + P/100/12)^N - (1 + P/100/12)^{t-1}}{(1 + P/100/12)^N - 1}, \quad (4)$$

де L_t — залишок боргу на кінець періоду t .

Сума відсоткового платежу у період t обчислюється виходячи із залишку несплаченої суми основного боргу:

$$D_t = L_{t-1} \times i, \quad (5)$$

де D_t — відсотковий платіж в періоді t .

Визначення суми платежу, що вноситься в погашення основної суми боргу у періоді t здійснюється за формулою:

$$F_t = S_t - L_t, \quad (6)$$

де F_t — платіж на погашення основного боргу в періоді t .

У п. 2.5 договору про іпотечний кредит (ануїтетні платежі) Стандар-ту визначено, що нарахування відсотків здійснюється, починаючи з дати списання коштів із позичкового рахунку, до дати повного погашення кредиту. Відсотки нараховуються на фактичний залишок заборгованості, виходячи з кількості 30 днів у місяці й 360 днів у році. Відсотки нараховуються щомісяця, за період з першої дати поточного періоду сплати по останню дату поточного періоду сплати включно. Дата остаточного погашення Кредиту в розрахунок не включається. Повне погашення відсотків здійснюється не пізніше дня повного погашення суми Кредиту. Періодом сплати або платіжним періодом вважається період, у якому Позичальник повинен сплатити ануїтетний платіж згідно Графіка погашення, і дорівнює одному місяцю, тобто 30 дням.

Згідно зі статтею 47 Закону України "Про банки і банківську діяльність" від 07.12.2000 р. № 2121-III, банки самостійно встановлюють процентні ставки та комісійну винагороду по своїх операціях. Як вбачається із листа Національного банку України [9], визначальним чинником встановлення розміру процентних ставок за кредитами є облікова ставка Національного банку України, стан грошового ринку та власна кредитна політика банку.

Слід зазначити, що для обчислення процентних доходів банків застосовуються методи визначення кількості днів, передбачені Правилами бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України, затверджені Постановою Правління НБУ від 18.06.2003 року за № 255, а саме:

- **метод "факт/факт"** — передбачає, що для розрахунку використовується фактична кількість днів у місяці та році;
- **метод "факт/360"** — передбачає, що для розрахунку використовується фактична кількість днів у місяці, але умовно в році 360 днів;
- **метод "30/360"** — передбачає, що для розрахунку використовується умовна кількість днів у році — 360, у місяці — 30.

При проведені дослідження слід звернути увагу на умови кредитного договору. Як правило, при розрахунку процентів враховується перший день і не враховується останній день дії кредитного договору. Відсотки, зазвичай, розраховуються на фактичну суму неповернутого кредиту, за методом, встановленому у кредитному договорі, наприклад “факт-факт”, згідно якого для розрахунку днів використовується фактична кількість днів у місяці та році.

Для того, щоб розрахувати щомісячний анuitетний платіж по кредиту, потрібно підставити в формулу значення змінних. Однак, необхідно врахувати наступну залежність: банківську річну ставку відсотка доцільно перевести в місячну або денну, розділивши, відповідно, на 12 або 365 (366) днів. В залежності від цього зміниться і величина n , що є кількістю періодів нарахування відсотків:

- якщо робити розрахунок, виходячи з місячної ставки, то n буде дорівнювати кількості місяців в терміні кредиту.
- якщо ж з денною, то n буде дорівнювати кількості днів в періоді кредитування.

При цьому саму процентну ставку, незалежно від її величини перед підстановкою у формулу, задоцільно перевести в десяткові дробі. Крім того слід врахувати, що дана формула є чисто математичною, тобто на практиці можливі деякі погрішності, викликані округленням, а також неоднаковою тривалістю місяця і року; особливо це стосується останнього терміну платежу.

Відсотки за кредитом при анuitетній схемі погашення кредиту нарахуються на залишок основної суми боргу (зменшуються з кожним наступним періодом погашення). Платіж за тілом кредиту дорівнює різниці між щомісячним платежем та сумою відсотків (збільшується з кожним наступним періодом).

За часом виплати першого анuitетного платежу розрізняють: анuitет постнумерандо, коли виплата здійснюється в кінці першого періоду, та анuitет пренумерандо, коли виплата здійснюється на початку першого періоду. На практиці при анuitетному платежі погашення боргу передбачає щомісячні виплати на основі річної процентної ставки.

Згідно з Банківською енциклопедією [13], якщо виплати здійснюються постнумерандо m раз на рік протягом n років, то коефіцієнт анuitету можна розрахувати за формулою [7]:

$$K = \frac{1/m \times (1+i/m)^k}{(1+i/m)^k - 1}, \quad (7)$$

де k — кількість періодів; i — розмір відсоткової ставки, визначений кредитним договором; m — кількість виплат потнумерандо на рік; n — кількість років.

Кількість періодів розраховується за формулою [8]:

$$k = n \cdot m. \quad (8).$$

За допомогою коефіцієнта ануїтету можна визначити суму рівних періодичних виплат за кредитом. Якщо виплати здійснюються потнумерандо, то сума ануїтетного платежу дорівнюватиме добутку суми кредиту та коефіцієнта ануїтету (Дивись формулу [9]).

$$S = K \cdot L, \quad (9),$$

де K — коефіцієнт ануїтету; L — сума кредиту.

Однак, у банківській практиці можуть використовуватися інші форми розрахунку коефіцієнта ануїтету, внаслідок чого розрахунок суми ануїтетних платежів в різних банках може дещо відрізнятись.

Для розрахунку процентної складової ануїтетного платежу, потрібно залишок кредиту на вказаний період помножити на річну процентну ставку і все це поділити на кількість днів в році, визначеній обраною політикою банку та помножити на кількість днів в періоді (як правило в місяці). Оскільки частина, що йде на погашення основного боргу, залежить від попередніх платежів, розрахунок графіка за даною методикою слід обчислювати послідовно, починаючи з першого платежу.

Порядок проведення дослідження пропонуємо розглянути на конкретному прикладі із експертної практики. З районного суду надійшла ухвала про призначення судово-економічної експертизи по цивільній справі за позовом банку “А” до позичальника “Б” про стягнення заборгованості за кредитним договором. На вирішення експертизи поставлені питання:

1. Чи відповідає визначений у розрахунку ануїтетних платежів розмір щомісячного внеску базовим умовам договору?

2. Чи відповідає сукупній вартості кредиту обрахована і вказана Банком “А” в Кредитному договорі загальна вартість кредиту базовим умовам кредитування, викладених банком у Кредитному договорі та у графіку платежів?

3. Чи відповідає розмір щомісячного платежу, визначеного Банком “А” в договорі у розмірі 590,00 дол. США, відсотковій ставці, яка була визначена в договорі у розмірі 14,5%?

4. Чи відповідає застосована Банком “А” у договорі методика обчислення ануїтету вказаний банком у цьому договорі методиці обчислення

ануїтетних платежів, методикам, прийнятим у комерційній практиці, та до якої саме схеми чи методики обчислення ануїтетних платежів належить застосована банком методика?

Як слідує із наданих на дослідження документів, між Акціонерним комерційним інноваційним банком “А” (далі — Банк “А”) та громадянкою України, надалі — Позичальник “Б”, значиться укладеним договір про надання споживчого кредиту від 17.09.2008 р. № 111000 (далі — кредитний договір або договір).

Предметом кредитного договору, відповідно до п.1.2 договору, є надання Банком у строк до 17.09.2015 р. споживчого кредиту у розмірі 30780,79 дол. США, що еквівалентно 149320,69 грн. за курсом НБ України на день укладання договору. Цільове призначення кредиту — для придбання автомобіля. Схема погашення кредиту — ануїтетна. Процентна ставка за користування кредитом складає 14,50% річних. Розмір ануїтетного платежу визначений у розмірі 590,00 дол. США. День сплати ануїтетного платежу — 17 числа кожного місяця протягом строку кредитування.

Слід зазначити, що методика або порядок обчислення ануїтету договором про надання споживчого кредиту від 17.09.2008 р. № 111000 не визначені. Клопотання експерта про надання додаткових документів не задоволено.

За умовами договору про надання споживчого кредиту від 17.09.2008 р. № 111000, 84 міс. — період кредитування з 17.09.2008 р. по 17.09.2015 р.; 14,5-відсоткова ставка за кредитом.

Заносимо в Microsoft Excel формулу

$$=(14,5/12/100*(1 + 14,5/12/100)^{84})/(((1+14,5/12/100)^{84}-1)).$$

Таким чином, отримаємо розмір ануїтетного коефіцієнту, який дорівнює 0,0190173042:

$$((14,5/100/12*(1+14,5/100/12)^{84})/((1 + 14,5/100/12)^{84}-1))=0,0190173042.$$

Отже, щомісячний ануїтетний платіж позичальника за договором про надання споживчого кредиту від 17.09.2008 р. № 111000 орієнтовно складає 585,37 дол. США (ануїтетний коефіцієнт * суму кредиту = 0,0190173042 * 30780,79 дол. США = 585,37 дол. США).

Слід зазначити, в програмному продукті Microsoft Excel вбудована функція “ПЛТ” для розрахунку розміру ануїтетного платежу здійснює такий розрахунок саме виходячи з умовної кількості днів у місяці та у році.

Розглянемо розрахунок з допомогою вбудованої фінансової функції Microsoft Excel.

ПЛТ — повертає суму періодичного платежу для анuitету на основі постійності сум платежів та постійності процентної ставки.

ПЛТ (*Ставка*; *Кпер*; *Пс*; *Бс*; *Тип*),

де *Ставка* — процентна ставка по позиції, у нашому прикладі 14,5%; *Кпер* — загальне число виплат по позиції, *Кпер*=84; *Пс* — приведена до теперішнього моменту вартість, або загальна сума, яка на поточний момент рівноцінна ряду майбутніх платежів, що називається також основною сумою, *Пс*=-30780,79; *Бс* — значення майбутньої вартості, або залишку коштів, або після останньої виплати; *Тип* — число 0 або 1, що означає коли повинна проводитись виплата.

Вводимо в Excel фінансову функцію ПЛТ в дужках формули вказуємо по порядку: процентна ставка, кількість періодів, сума кредиту =ПЛТ(14,5%/12; 84; -30780,79)=585,37 дол.США

Причина розбіжностей між даними Банку та проведеного дослідження щодо розміру анuitетного платежу також полягає у відсутності існування єдиної методики визначення анuitетного платежу, затвердженої Національним банком України.

Так як детальний розрахунок анuitетного платежу у розмірі 590,00 дол. США за договором про надання споживчого кредиту від 17.09.2008 р. № 111000 на дослідження не наданий, то визначити, яким чином Банком визначено анuitетний платіж у розмірі 590,00 дол. США, не вдається за можливе.

Сукупна вартість кредиту — сума прямих і непрямих витрат на запозичення, яку позичальник сплачує при отриманні кредиту і користуванні ним.

Прямі витрати на запозичення включають процентні витрати та банківські комісії відповідно до кредитного договору, які позичальник оплачує безпосередньо кредиторів (банку, кредитній спілці), а непрямі — окремими платежами надходять третім особам при отриманні й обслуговуванні кредиту (Пенсійному фонду України, страховим компаніям, державним реєстраторам, податковим органам, нотаріусам, ріелтерам, експертам-оцінювачам, тощо).

Сукупна вартість кредиту в даному прикладі визначаються за формулою [10]:

$$\begin{aligned} & \text{Сукупна вартість кредиту} = \\ & = \text{Термін в місяцях} \times \text{Щомісячний платіж по кредиту.} \end{aligned} \quad (10)$$

Слід зазначити, що переплата залежить від обраного методу погашення кредиту — стандартного або анuitетного, які відрізняються специфікою розрахунку суми щомісячного платежу при обслуговуванні кредиту та сумою його здорожчання та розмір переплати.

$$\begin{aligned} & \text{Переплата за позикою} = \\ & = \text{Загальна сума платежів по кредиту} - \text{Сума кредиту.} \quad (11) \end{aligned}$$

Таким чином, за результатами проведеного дослідження, за умовами договору про надання споживчого кредиту від 17.09.2008 р. № 111000, повна вартість кредиту позичальника становить 49171,08 дол. США (585,37 дол. США * 84 міс), переплата за позикою становить 18390,29 дол. США (49171,08 дол. США — 30780,79 дол. США).

За результатами проведеного дослідження, загальна вартість кредиту з урахуванням базових умов кредитування, викладених Банком “А” у договорі про надання споживчого кредиту від 17.09.2008 р. № 111000, складає 49171,08 дол. США. Сукупна вартість кредиту, врахована і вказана Банком у Кредитному договорі та у графіку платежів, не відповідає умовам кредитування, викладеним банком у Кредитному договорі. Причина розбіжностей вказана вище.

Для розрахунку відсоткової ставки при щомісячному платежу, визначеного банком в договорі у розмірі 590,00 дол. США, у разі розрахунку ставки відсотка за допомогою програмного комплексу Microsoft Excel можна використовувати такі функції: СТАВКА — повертає процентну ставку по анuitету за один період.

СТАВКА (Кпер; Плт; Пс; Бс; Тип, Припущення),

де *Кпер* — загальне число виплат по позиці, $Kпер = 84$; *Плт* — регулярний платіж (один раз період), величина, якого є постійною протягом усього терміну анuitету, згідно з умовами кредитного договору $Плт = 590,00$ дол. США; *Пс* — приведена до теперішнього моменту вартість, або загальна сума, яка на поточний момент рівноцінна ряду майбутніх платежів, що називається також основною сумою, в нашому випадку $Пс = -30780,79$; *Бс* — значення майбутньої вартості, або залишку коштів, або після останньої виплати; *Тип* — число 0 або 1, що означає коли повинна проводитись виплата.

Вводимо в Excel фінансову функцію

$$=СТАВКА(12*7; -590; 30789, 79)*12=14,76\%$$

Таким чином, за результатами дослідження, при щомісячному платежу у розмірі 590,00 дол. США, відсоткова ставка орієнтовно становить 14,76%.

Слід зазначити, що методика або порядок обчислення ануїтету договором про надання споживчого кредиту від 17.09.2008 р. № 111000 не визначені. Так як детальний розрахунок ануїтетного платежу у розмірі 590,00 дол. США за договором про надання споживчого кредиту від 17.09.2008 р. № 111000 на дослідження не наданий, то визначити, яким чином банком визначено ануїтетний платіж у розмірі 590,00 дол. США, не видається за можливе.

Так як методика або порядок визначення ануїтету за кредитним договором нормативними актами Національного банку України не встановлена, то визначити до якої саме схеми чи методики обчислення ануїтетних платежів належить застосована банком методика, не видається за можливе.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що в ході проведення судово-економічної експертизи експерт, у межах наданої компетенції, вирішує лише питання щодо відповідності проведеного розрахунку обліковій та кредитній політиці банку. Таким чином, основним завданням експерта при проведенні судово-економічних досліджень щодо відповідності ануїтетного платежу відсотковій ставці, визначеній сторонами в кредитному договорі, є перевірка правильності математичних підрахунків та їх відповідності умовам кредитного договору, обліковій та кредитній політиці банку, нормам чинного законодавства.

Список використаної літератури

1. Цивільний кодекс України: від 16.01.2004 р. № 435-IV.
2. Про захист прав споживачів: закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII.
3. Про банки і банківську діяльність: закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III, із змінами та доповненнями.
4. Правила надання банками України інформації споживачу про умови кредитування та сукупну вартість кредиту, затверджені постановою Правління Національного банку України від 10.05.2007 р. № 168.
5. Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України, затверджені Постановою Правління НБУ від 18.06.2003 року за № 255, із змінами та доповненнями.
6. Стандарти надання, рефінансування та обслуговування іпотечних житлових кредитів, затверджені Рішенням Наглядової ради ДІУУ від 11.09.2008 р. №31.
7. Про необхідність посилення контролю за основними принципами кредитування: лист Національного банку України від 19.08.2008 р. №40-212/3277-11251.
8. Про дотримання банками вимог законодавства: лист Національного банку України від 22.02.2009 р. №18-311/878-3001.
9. Щодо кількості зареєстрованих банків в Україні, порядку їх створення, видачі банківських ліцензій, керівництва діяльністю, встановлення розміру процентних ставок та нагляду за діяльністю банків: лист Національного банку України від 20.08.2004 р. № 42-113/28/3-8607.
10. Державний захист прав громадян як споживачів фінансових послуг: роз'яснення Міністерства юстиції України від 12.05.2011 р.

11. Дані інформаційно-аналітичного центру “ЛІГА-ЗАКОН”.
12. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. — 2-е изд., испр. — М.: ИНФРА-М, 1999. — 479 с.
13. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. — К.: Центр наук. дослід. Нац. банку України; Знання, 2011. — 504 с.
14. *Волкова І.А.* Бухгалтерський облік у банках: навч. посіб. / І.А. Волкова. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 520 с.
15. *Кіндрацька Л.М.* Фінансовий та управлінський облік в банках: підруч. / Л.М. Кіндрацька. — К.: КНЕУ, 2009. — 816 с.
16. *Кузьмінська О.Е.* Організація обліку в банках: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц./ О.Е. Кузьмінська, В.Б. Кириленко — К.: КНЕУ, 2002. — 282 с.
17. *Бажанова В.Ю.* Влияние параметров банковских программ ипотечного кредитования на конечную стоимость приобретаемого жилья / В.Ю. Бажанова // Економічні простір: зб. наук. праць. — 2007. — № 1. — С. 78–88.

Резюме

Рассмотрены наиболее типовые проблемы, возникающие при проведении судебно-экономических экспертиз и связанные с размером аннуитетного платежа по процентной ставке, определенной сторонами в кредитном договоре.

Summary

The most typical problems arising at carrying out judicial-economic examinations and bound to the dimension annuity payment under the interest rate, fixed by the parties in the credit contract are considered.

УДК 343.148.5

І.С. Ганенко, судовий експерт

Дніпропетровський НДІ судових експертиз

ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДОБРАЖЕННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ТА ПОДАТКОВОМУ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ДАВАЛЬНИЦЬКОЮ СИРОВИНОЮ

В статті розглянуто поняття операцій з давальницькою сировиною, відображення цих операцій в податковому та бухгалтерському обліку.

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин, багато підприємств України є учасниками операцій з давальницькою сировиною. Разом з поширенням такої схеми виробництва, збільшується кількість експертних економічних досліджень питань правильності оподаткування діяльності замовника та виконавця, що обумовлює актуальність вибраної теми дослідження.